

זכרון עולם

האשה החשובה ודפית צדקה וחסד

מרת ורדה שניצר

ע"ה

ב"ר מאיר ז"ל

תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד

משה שניצר

ז"ל

ב"ר מנחם מנדל ז"ל

תנצב"ה

בית המדרש דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"

ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש למגידי שיעור "דף היומי"

ח'תם סוסר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"ז הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

מסכת בבא מציעא פ"ג - פ"ט ♦ אהלות י"ב, ח' - י"ג, ג'

בס"ד, י"ח כסלו תשע"ז

גליון מס' 917

השבוע בגליון

- ♦ מדוע פסק הרמב"ם בניגוד לדעתו של רבה בר נחמני?
- ♦ חתן מאר"י וכלה מארצות הברית, כיצד ישלמו הצדדים?
- ♦ עבודתו העיקרית של השדכן
- ♦ האם אורח קונה את האוכל המוגש לפניו?

השבוע בגליון

- ♦ חולה שמבקש מקרוביו שיתפללו עליו שימות
- ♦ אריכות ימים בזכות תפילה בבית הכנסת
- ♦ הכנסת אורחים לפי הגרלה
- ♦ בעל בית מלון, מקיים מצוות הכנסת אורחים

דבר העורך

רבע שעה

פקעת בני האדם שהתגלגלה ובאה מחדר המדרגות אל הבית התפרדה, תוך שהמנחמים חולפים לאיטם על פני שני קולבים, שהשתלשלו ממרומי נברשת מהודרת, ועליהם תלויות שתי חולצות לבנות, בלויות להחריד.

המעליה רחבת הידיים פלטה את זרמי המבקרים בזה אחר זה. רבים באו לנחם את קרובי הנפטר הדגול, שעשה חייל בעסקיו וגם השכיל להשקיע מממונו בעולם הבא שלו. איש איש הכיר את הנפטר בדרכו שלו, אך לאיש מהם לא היה שמץ של מושג לפשר הכותונות התלויות בסלון. השלטים שהוצמדו לקרעי הבגדים הוסיפו נופך מסתורי, והגבירו את תחושות הפליאה והתמהון בקרב הקהל הרחב, אך כל נקדים את המאוחר.

שמו של נשוא הסיפור, הנפטר הדגול, נשאר עלום גם מאיתנו, משום שבני משפחתו מסרבים בכל תוקף לחשוף את זהותו מסיבות השמורות עמהם. אולם מעשה זה מהימן ביותר, ואישור לכך קיבלנו מהרה"ג רבי דוד הלל שליט"א, מראשי ישיבת ברכת אפרים שבבני ברק, אשר בירר את הנושא לאשורו.

★ ★ ★

אניה קטנה עמוסה לעייפה בפליטים יהודים שנמלטו מעמק הבכא שבאירופה, זמן קצר לפני שקרוביהם הפכו לאפר הכבשן, סיימה את מסעה הארוך ליד אחד מחופי ארצות הברית.

בירכתי האנייה ישב נער צנום, בעל עיניים כבדות. בפיו עקר את רגליו מערש מולדתו והפליג במרחבי הים הפתוח, ועתה עליו להניח את כפות רגליו על אדמתה המנוכרת ורחבת הידיים של ארצות הברית של אמריקה. הכל כל כך גדול היה, שהוא הרגיש

דף פד/א בעו רבנן רחמי עליה ונח נפשיה

חולה שמבקש מקרוביו שיתפללו עליו שימות

בסוגייתנו מסופר, שכאשר נפטר ריש לקיש, תלמידו וחבירו של רבי יוחנן, נעקרה דעתו של רבי יוחנן מגודל צערו, עד שהתהלך בחוצות, קרע את בגדיו וקונן: "היכן אתה ריש לקיש" ולבסוף החכמים ביקשו עליו רחמים והוא נפטר.

הגאון רבי אליעזר יהודה ולנדברג זצ"ל, פורש יריעה רחבה בספרו (שו"ת ציץ אליעזר ח"ה-רמת רחל פ"ה), אודות הנידון האם מותר להיענות לבקשתו של חולה אנוש שהרופאים התייאשו מלמצוא לו מזון, והוא מבקש שיתפללו עליו שתצא נפשו. בדבריו הוא מציין, כי מלבד הר"ן (נדרים מא/א), המתיר להתפלל על חולה שכזה שימות, לא הובאו דברים ברוח זו בראשונים ובפוסקי ההלכה המאוחרים יותר, ואף במקרה חריג ביותר, כאשר אשה שהיתה מעונה בייסורים קשים שנים ארוכות התחננה לפני בני משפחתה שיתפללו עליה שתמות, והם ביקשו לדעת האם הם רשאים לעשות כן, השיב הגאון רבי חיים פלאגי זצ"ל ("חקקי לב" סי' נ), כי אף שיתכן שבאופן נדיר זה ניתן להתיר להתפלל עליה, אך וודאי שבני משפחתה לא יעשו כן, משום שיש חשש שמא יתגנב החשד ללבו של מאן דהוא שהם עושים כן כדי לגאול את עצמם מהטרחה והמאמץ הכביר שכרוכים בטיפול בה ובמחלותיה.

אלא, שלכאורה, מסוגייתנו בה מסופר על רבי יוחנן ש"בעו רבנן רחמי עליה ונח נפשיה" [חכמים ביקשו עליו רחמים והוא נפטר], מוכח שמותר להתפלל על חולה שימות. אך בעל ה"ציץ אליעזר" כותב שאין להוכיח כן מסוגייתנו, משום שניתן לבאר את דברי הגמרא, שחכמים התפללו על רבי יוחנן **שיחיה** ולמגינת ליבם הוא נפטר לבסוף.

אריכות ימים בזכות תפילה בבית הכנסת: מעניין לציין חליפת מכתבים בנושא זה בין הגאון רבי יצחק וויס זצ"ל לבין הגאון רבי אליעזר יהודה ולנדברג זצ"ל (שם חלק י"ט סי' י). הגר"י וויס זצ"ל העלה במכתבו את המסופר בילקוט שמעוני (פ' עקב אות תתע"א) אודות אשה זקנה שקצה בחייה ובאה לפני רבי יוסי בן חלפתא שיעץ לה שתדיר את רגליה מבית הכנסת שבו נהגה להתפלל תמידין כסידור, ומבוקשה יבוא במהרה. לכאורה, ממעשה זה ניתן ללמוד, שיש מקרים מסויימים שבהם ניתן לפעול בדרכים רוחניות לסיום החיים עלי אדמות.

אולם, בעל ציץ אליעזר השיב לו, כי יש לחלק בין שני המקרים. שכן, רבי יוסי בן חלפתא לא יעץ לאשה זו שתפעל באופן חיובי לקיצור ימיה, אלא **שתמנע** מן התפילה בציבור וכך לא תיזקף

לעילוי נשמת

ר' יעקב מנחם אדורם ז"ל ב"ר בן-ציון וגיטל פרידמן הי"ד

נלב"ע כ"א בכסלו תשס"ג **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת

אהרן ליסטנברג ז"ל

ב"ר חיים פנחס ז"ל

נלב"ע כ"ד בכסלו תשס"א

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מאיר ברסלויצר ז"ל

בן הרב מנחם מנדל זצ"ל נלב"ע י"ט בכסלו תשמ"ד

וזוגתו מרת **בלומה רבקה** ע"ה

בת הר"ר מנחם ראובן ז"ל

נלב"ע י"ז בכסלו תשנ"ח **תנצב"ה**

הונצחו ע"י בנם ידידנו הר"ר **חיים דוד ברסלויצר** ומשפחתו שיחיו - רמת גן

לעילוי נשמת

משה אהרן וינרוט ז"ל

ב"ר מרדכי אליעזר ז"ל

נלב"ע שב"ק כ' בכסלו תשע"א

תנצב"ה

הונצח ע"י משפחתו שיחיו

עמוד 1

לזכותה סגולה זו להאריך את ימיה, או אז היא תמות מוות טבעי ככל האדם. אולם, תפילה על חולה שימות, היא **עשיית פעולה** שעיקרה הוא **בקשת מיתה** עבור החולה ואין להתיר זאת. כמו כן, מהמסופר במדרש על העיר לוז (מדרש אליהו זוטא פ' ט"ז) שנתברכה בכך שמלאך המוות לא שלט בה, וישישה מתו רק לאחר שיצאו את שער העיר, אין להביא ראיה, משום שגם באופן זה הוסרה מהם הסגולה שמנעה את מיתתם, אך הם לא פעלו פעולה שיש בה כדי להמית (שם חלק י"ח סי' מ"ח).

דף פו/ב כדי להאכילן שלש לשונות בחרדל

הכנסת אורחים לפי הגרלה

מאבינו אברהם למדנו את פרטי מצוות הכנסת אורחים, כפי שכותב הרמב"ם (הל' אבל פרק י"ד הל' ב') "והוא החק שחקקו אברהם אבינו ודרך החסד שנהג בה, מאכיל עובדי דרכים ומשקה אותן ומלווה אותן". לדעת הרמב"ם (שם הל' א'), מצווה זו היא מדברי סופרים. אך לדעת רבים מן הראשונים (רבינו יונה ברכות פ"ג ועוד), הכנסת אורחים היא מצווה מדאורייתא. כבר בתחילת המאמר, מן הראוי להדגיש את דברי המהר"ל מינץ שכתב, כי מאברהם אבינו נזקקנו ללמוד את מצוות הכנסת אורחים לגבי אורחים עשירים בלבד, אך עם אורחים עניים ממילא מחוייבים אנו להתעסק, משום מצוות הצדקה (ספר מהר"ל (מנהגים) ליקוטים ד"ה אמר).

בעל בית מלון, מקיים מצוות הכנסת אורחים: רבותינו שבכל הדורות, הרחיבו במצווה חשובה זו, החל מהמשנה במסכת שבת (קכ"ב) שמתירה לפנות חביות של תבן ושל תבואה בשבת, לצורך קיום מצוות הכנסת אורחים, וכלה בפוסקי זמנינו שכתבו, שאף בעל בית מלון שמקבל שכר תמורת השירות שהוא מעניק לאורחיו, מקיים מצוות הכנסת אורחים בכך שהוא מציע להם סדינים ומצעים חדשים (שו"ת צ"ץ אליעזר חלק י"ג סי' ס"א). ואכן, אמר רבי יוחנן (שבת קכ"א), "גדולה הכנסת אורחים כהשכמת בית המדרש", ורבי יהודה אמר בשם רב (שם), "גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה".

בימים עברו, ברבות מקהילות ישראל דאגו לצורכי האורחים, והקימו למענם בית מיוחד להשתכן בו, כפי שניתן גם ללמוד ממכתבו של רבי חיים פלאג'י (שו"ת "חיים ביד" סי' ס"ז) לבני קהילה שביקשו להסב את ייעודו של בית הכנסת אורחים לתלמוד תורה: "ומי זה אשר יערב לבו לגשת לשנות המקום הזה מאוספי דל לתלמוד תורה, כי פוגע במדות העליונות".

במקומות אחרים, שלא היה בהם בניין להכנסת אורחים, היתה קלפי מיוחדת שבה הוכנסו שמותיהם של כל בני הקהילה, וכל עני שביקש להתארח אצל אחד מבעלי הבתים שבקהילה, פנה אל הפרנס ששלף פתק מן הקלפי ובו שם של אחד מבני הקהילה והגישו לעני שהלך לאכול את ארוחתו בבית היהודי שעלה בגורל. כך אנו למדים מדבריו של המהר"ם מינץ (שו"ת סי' ז') שמחה נמרצות בבני קהילה שביקשו לשנות את הנוהג שלפיו הגבאי שולף את הפתק מן הקלפי, ורצו להטיל משימה זו על העני כדי להכלימו ולגרום לו שלא יבוא יותר אל קהילתם.

גם מדברי המהרש"ם (שו"ת ח"ה סי' ס"א) אנו למדים על חשיבותה של מצוות הכנסת אורחים, שכתב, שלמרות שקדושת בית מדרש שלומדים בו תורה, חמורה מקדושת בית הכנסת שמתפללים בו, מכל מקום, רשאים בני הקהילה להאכיל את האורחים בבית המדרש, משום חשיבותה הרבה של מצווה זו [עיי"ש שדן בדברי התוס' במסכת מגילה כח/א שמפשוט דבריהם משמע שהדבר אסור].

יהודי שעמד לערוך שמחת נישואין לאחד מצאצאיו, פנה בשאלה מעניינת אל הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל. האב המאושר ביקש לכבד ולשתף בשמחתו מספר רב ככל הניתן מידידיו וממכריו, ולשם כך הוא ביקש לחלק ביניהם את ברכות החופה, באופן שאינו לכתחילה לפי ההלכה.

בעל ה"אגרות משה" (שו"ת אה"ע ח"א סי' צ"ד) מציין לשבח בדברי תשובתו את פלפולו הנאה של השואל, שביקש להתיר לו לעשות כן, משום שהכנסת אורחים דבר חשוב הוא וכפי שהקילו בשבת לפנות חביות תבן לצורך האורחים, יתכן שגם יהיה מותר לחלק את הברכות לכבודם, באופן שאינו לכתחילה. אך הגר"ם פיינשטיין זצ"ל דחה רעיון זה, משום שעיקרה של מצוות הכנסת אורחים הוא לדאוג לכל **צורכי גופו** של האורח, וכמובן לקבלו בסבר פנים יפות, אולם, מצוות הכנסת אורחים אינה מחייבת את המארח לגרום כבוד לאורחיו, ולפיכך, נדחית טענתו.

כמו כן הוא מציין את דברי הפוסקים, שמצוות הכנסת אורחים העיקרית, היא באורח מזדמן שנטה לבית המארח כדי לסעוד את ליבו, אך לא באדם שהוזמן אליו מלכתחילה כדי להתארח בביתו, שאמנם יש לכבדו, אך לא זו מצוות הכנסת אורחים המקורית (עי' שו"ת תרומת הדשן ח"א סי' ע"ב שנסתפק בזה).

דף פו/א קא מיפלגי במתיבתא דרקיעא

מדוע פסק הרמב"ם בניגוד לדעתו של רבה בר נחמני?

מסופר בסוגייתנו שרבה בר נחמני נמלט מאימת המלכות ובעת שהותו בשדה לבדו, הוא נתבקש, כביכול, להכריע בין הקב"ה לבין מתיבתא דרקיעא [ישיבה של מעלה] בסוגיה חמורה הנוגעת להלכות טהרה, מחמת היותו יחיד בדורו בבקיאיותו העצומה בהלכות אלו. לא נאריך בפרטי המעשה אולם בסופו של דבר יצאה נשמתו של רבה בר נחמני בעודו פוסק "טהור, טהור", כפי דעתו של הקב"ה. כאשר פרח נשמתו, יצאה בת קול ואמרה: "אשריך רבה בר נחמני שגופך טהור ויצאת נשמתך בטהור".

עצמו כל כך קטן ואבוד. סוף דבר הנער גיבש את עצמותיו ליישות מהלכת, ופסע קדורנית במורד הכבש. בידו הוא לפת בחזקה שקית בד מהוהה שאצרה את כל רכושו, ואם נדייק - את מחצית רכושו. חולצה לבנה, המחצית השנייה, החולצה האחרת, היתה על גופו.

"לולי תורתך שעשועי - אז אבדתי בעיני". בעזרת יהודים טובים הגיע הנער למקום קיבוץ של בני ישיבות, אשר גם הם גלו מארץ המוות, והחל לשקוד על תלמודו.

מבוקר עד ליל שיקע הנער את עצמו בים התלמוד, והפך את עצמו לבן תורה בכל מהותו, גדל במעלות התורה והיראה, אוצרו הרוחני העצים והתרחב, אך בד בבד, מלא הגשמיים שהביא עמו מבית הוריו הלך והתדלדל.

תחילה הקפיד כי חולצה אחת תשמשו בימי החול וזולתה יוחדה לימי השבת בלבד. וקראת לשבת עונג. כעבור מספר חודשים הוא חש ש"החולצה של יום חול" איבדה את צורתה ואינה ראויה להקרא "בגד". מעתה, לא נותרה לו ברירה, והוא החל ללבוש את "חולצת השבת" בימי חול כבימי שבת.

עד... עד שגם חולצת השבת דמתה לרעותה הוותיקה, לזו הישנה של ימי החול, וכעת לא נותרה עוד כל סיבה שלא להשתמש בחולצת ימי החול. שתי החולצות דמו זו לזו, מצבן זהה היה, ושוב זכה בעליהן בשתי חולצות...

והוא, המשיך ללמוד. מה לו בגד של יום חול, מה לו של שבת ומה לו שתי חולצות זהות בבלותן, אשר בזה הפך אורחיו מיום ליום. התורה, אותה תורה היא, סם חיים משכר, שאי אפשר לעמוד בפני קסמה.

עד... שהחולצות החלו לאבד מתומתן. אט אט, נפערו חורים בגביהן, תחילה בזו של "יום חול" ותוך ימים מספר גם בזו של "שבת", ומיודענו מצא את עצמו חסר אונים. אם עד כה הרגיש כי כסות לעורו, מעתה, לא ניתן היה לומר שתחושה זו יש לה על מה שתסמוך. **או** אז, לא נותרה בפניו ברירה. עד כה הוא התמיד יומם וליל והפליג בים התלמוד. כעת היה עליו לצאת לעשות מעט מצלצלין לפרנסתו. לחם לאכול ובגד ללבוש.

לא !!!

אף לא עלה על דעתו לעשות כן.

מה כן עשה? לבש את מעילו העליון, בגד גדול ורחב ידיים אשר כיסה טפחיים על כל טפה שגילתה החולצה, ונכנס עמו לבית המדרש. מה טוב ומה נעים. הנער המשיך לשקוד על התורה בבית ה'. אין אומה כאומתנו. אין עם שמצמיח מקרבו בנים כה נאמנים למורשתו.

אלא, שנער הוא בכל זאת נער. בבית המדרש הוא חבש את מעילו ללא תחושת אי נעימות, רבים מחבריו נהגו כן. אולם, בחדר שבו התקבצו לאכול, לא נהגו ידידיו ללבוש את מעילם. והוא, הנער, התבייש. עדין נפש היה, ועם כל עוז רוחו הכבירה שבכוחה הפעיל לפסגות קדושות של תורה ויראת שמים, לא מלאו ליבו ללבוש את מעילו בחדר האוכל.

לפיכך החליט הנער, כי מיד לאחר התפילה, בעת שהכל עדיין משתהים בבית המדרש, ירוץ ויאכל את מנתו בזריזות, ועוד לפני שחבריו יספיקו להגיע לחדר האוכל, ישוב למקומו בבית המדרש. איש לא יראהו אוכל כאשר הוא לבוש עם מעילו העליון!

כן היה. תפילה, ריצה לחדר האוכל, אכילה חפוזת וריצה בחזרה לבית המדרש.

רבע שעה תמימה התפנתה, איפוא, לנער מתוך זה מידי בוקר, כתוצאה מריצתו הבהולה לחדר האוכל. רבע שעה, אשר בה כל חבריו סעדו את לבם בנחת, והוא יושב לבוש במעילו בבית המדרש, ממתין לבואו של החברותא.

רבע שעה.

הוא החליט שרבע שעה הוא פרק זמן רב מידי מכדי שניתן להניח לו לחלוף סתם כך.

רבע שעה.

חשב הנער, והחליט להתחיל ללמוד מסכת זבחים. בכל יום למד מעט. גמרא תחילה. אחר כך רש"י ותוספות. לאט לאט.

רבע שעה.

והנה, הרמב"ם (הל' טומאת צרעת פ"ב הל' ט') מביא הלכה זו מהלכות טהרה, אך הוא פוסק בניגוד להכרעתו של רבה בר נחמני! מבאר ה"כסף משנה" שהטעם לכך הוא על פי הכלל הידוע "לא בשמים היא". כלומר, לאחר שהקב"ה נתן את התורה לבני ישראל, נקבעת ההלכה על פי ראות עיני חכמי ישראל, ואין רשות לקבוע הלכות על פי רמזים המגיעים משמים, כאשר אין נראה לחכמים לפסוק כן. ואף על פי שרבה בר נחמני פסק "טהור" בזמן חיותו, מכל מקום מאחר שהוא פסק הלכה זו בשעת פטירתו, הרי היא נכללת בכלל "לא בשמים היא".

אולם, ה"חתם סופר" (שו"ת או"ח א' ס' ר"ח) תמה מדוע הלכה שנפסקה בסמיכות לשעת הפטירה מוגדרת כ"לא בשמים היא". לפיכך, מבאר ה"חתם סופר" שהרי רבה בר נחמני ברח לשדה לבדו, ואיש לא היה עמו, אם כן, כיצד נודע לחכמים מה הוא פסק לפני פטירתו? אין זאת, אלא שפסיקתו התגלתה לחכמי ישראל באורח פלא, אם על ידי אליהו הנביא, חלום או רוח הקודש.

אמנם, מדגיש ה"חתם סופר", אף שפסיקה על פי חלום זה אינה סותרת את הפסוק "לא בשמים היא", שהרי הפסיקה אינה על פי חלום בלבד, אלא היא מגלה את ההלכה שנאמרה על ידי רבה בר נחמני בחייו, אך מכל מקום, מפסוק זה יש גם ללמוד שאין להסתמך על רמזים שאינם ניתנים לבידור וודאי ומוחלט. זאת, כדי להימנע ממצב שאנשים שאינם ראויים יטענו שחלמו חלומות אלו ואחרים, ויטענו לנהוג על פיהם (עי' עוד בנושא זה בספר מאורות הדף היומי כרך ד' עמוד ז).

דף פז/א הכל כמנהג המדינה

כיצד תשלם לשדכן מארצות הברית

בקהילות ישראל רבות, נהוג לשלם שכר הגון לשדכנים שמביאים בקשרי שידוכין את בניהם של ההורים המאושרים. בדרך כלל אף יש תעריף קבוע, פחות או יותר, שעל פיו משלמים לשדכן, אלא שמחיר זה אינו קבוע בכל המקומות, וכגון, שדכן בארצות הברית מקבל סכום גדול בהרבה מאשר רעהו שבארץ ישראל.

חתן מאר"י וכלה מארצות הברית, כיצד ישלמו הצדדים? מצב זה גרם לכך שהפוסקים דנים רבות במקרים שבהם משפחות הכלה והחתן מתגוררות במקומות שונים, אשר מנהגיהם לגבי גובה שכרו של השדכן אינו זהה. ויש לדון, כיצד ישלמו הצדדים את שכרו של השדכן, האם לפי מקום מגורי הכלה, או שמא לפי מקום מגורי החתן, ואולי בכלל יש לשלם לפי מקום מגורי השדכן עצמו, או שמא ישלם כל צד כפי שנהוג במקום מגוריו. ובכן, הפוסקים לא פסקו אף לא אחת מן האפשרויות שמנינו לעיל, ובחרו בצורת תשלום מעניינת ביותר, כפי שיבואר להלן.

למעשה, נידון זה קשור לסוגייתנו, בה מבואר, שכאשר בעל הבית שגר פועל למלאכה ולא סיכם עימו פרטים הקשורים לעבודה, כגון, ארוחות, שעות העבודה וכדומה, אזי, על בעל הבית לנהוג עם הפועל כמנהג המדינה. הראשונים בסוגייתנו מבארים (על פי הגמרא לעיל ע"א) כי כמו כן, פועל שלא סיכם את מחיר משכורתו עם בעל הבית, שכרו לא יגרע מן השכר הנמוך שנהוג במקום שבו מתבצעת העבודה.

לכאורה, מעתה ניתן להכריע, כי בני המשפחה המתגוררים במקום שבו נהוג לשלם שכר גבוה לשדכן, ישלמו שכר גבוה, ובני המשפחה המתגוררים במקום שבו נהוג לשלם שכר נמוך, ישלמו שכר נמוך. שהרי, מלאכתו של השדכן המשווה עם כל אחד מן הצדדים לשידוך, נעשית הן במקום מגורי הכלה והן במקום מגורי החתן, ומן הראוי שכל משפחה תשלם כפי שנהוג לשלם לשדכנים במקום מגוריה.

עבודתו העיקרית של השדכן: אולם, הפוסקים מעלים סברה מעניינת ביותר, ולפיה, ההכרעה הפוכה! המשפחה שמתגוררת במקום **היוקר**, תשלם מחיר **זול**, והמשפחה שמתגוררת במקום **הזול** תשלם מחיר **יקר**! הא כיצד? ובכן, כאשר נתבונן בעבודתו של השדכן, נבחין, כי מירב מאמציו מוקדשים לשכנוע הצדדים להסכים לשידוך. מעתה, כאשר השדכן נמצא בבית החתן בנוגע לשידוך, הוא למעשה עושה מלאכה עבור משפחת הכלה וכן להיפך. נמצא, שעבור משפחת החתן שמתגוררת במקום הזול, ביצע השדכן עבודה במקום יקר - מקום מגורי הכלה, ואילו עבור משפחת הכלה הוא ביצע עבודה במקום מגורי החתן שהתעריפים שם זולים יותר. (עי' שו"ת "פנים מאירות" ח"ב סי' ס"ג, שו"ת "אגרות משה" חו"מ ח"ב סי' נ"ז. ועי' בפ"מ שהיינו דווקא כאשר השדכן מתגורר במקום שאין בו מנהג קבוע לתשלום שכר שדכנים. אולם, אם במקום מגוריו יש מחיר קבוע לשדכנות, אין לו לדרוש אלא כמנהג אותו מקום).

שדכן שפעל דרך הטלפון בלבד: אלא, שנידון זה היה אקטואלי בדורות עברו, בעת שהשדכן ניתנת את רגליו לבתי המשודכים. אולם, כאשר השדכן פועל ומתווך בין הצדדים דרך הטלפון, אין לו לתבוע אלא כפי השכר שנהוג במקום מגוריו ממנו טלפן, אף שקולו נשמע למרחקים (עי"ש).

דף פח/ב תבואת זרעך ולא לוקח

האם אורח קונה את האוכל המוגש לפניו?

נידון נרחב קיים בספרי הפוסקים, בדבר כוונתו של מארח שמגיש דברי מאכל לפני אורחו. האם בעת הגשת המאכלים הוא מעניק לאורח רשות לקנות אותם לעצמו ולעשות בהם כרצונו, או שמא הוא נותן לאורח רשות **לאכול** מן המאכלים ככל שיחפוץ, אך אינו מעניק לו רשות **לזכות** בהם. לנידון זה, השלכות הלכתיות רבות, וכגון, האם האורח יכול לקדש אשה במנה שהוגשה לפניו, וכמו כן ספק זה מעורר שאלה האם רשאי אדם לקחת עוגות מ"קידוש" שעורך חבירו ללא בקשת רשות.

שבועות וחודשים חלפו להם, והוא נותר עם שתי חולצותיו, עם מעילו העליון ועם רבע השעה היקרה מפז. הוא כבר הספיק לסיים את מסכת זבחים, והתחיל ללמוד את מסכת מנחות. סיים את מנחות וחזר לזבחים, וחזר חלילה. סופו של דבר היה הנער בקי פה במסכתות אלו ובמפרשיהן! **רבע שעה.**

בהגיע יומו של הנער להאסף לבית עולמו בשיבה טובה, חזרו בניו מבית העלמין ופתחו את צוואתו: "בני היקרים! מן הסתם יגיעו מנחמים לביקורי תנחומים רבים מכל שדרות הציבור. אבקש מכם לקחת את שתי החולצות הבלויות הנמצאות במגירת הכספת שבחדר עבודתי בתוך שיקי בד מהוה, ולתלותן במרכז הטרקלין. כן, כוונתי לשתי החולצות בעלות החורים הגדולים בצידן האחורי. אבקש לתלות כל חולצה על קולב נפרד, ולהצמיד לכל אחת מהן שלט גדול. על האחד תכתבו "זבחים" ועל השני תכתבו "מנחות". לכל כתונות תצמידו שלט אחד, והיה זה לעילוי נשמותי, כאשר המנחמים הרבים יכירו בערכה של רבע שעה, עד כמה ניתן לנצלה".

מכל פעלו הרב, עסקיו הענפים, הצלחותיו, הבניינים הרבים שבנה ובתי העסק שהקים, בחר הנער - הנפטר הדגול, לייחד ולהציג בפני כל את שתי החולצות הבלויות, שייצגו את האמת במלוא גאונה - הזמן הוא המצרף היקר ביותר.

המעוניין לזכות את הרבים בספור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 474 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף פד/א זרעו של יוסף אין העין שולטת בהן.

שני סוגי הצלה מעין הרע

הגמרא מביאה שתי מקורות לכך שזרעו של יוסף ניצול מעין הרע. ואכן, שני עניינים שונים המה, כנגד שני מעשים שעשה. בפרשת ויחי (מט/כב) מביא רש"י כי קיבל שכרו על שכיסה את אמו והסתירה מעיניו של עשו הרשע. בגמרא נאמר גם שלא רצה לזון ממה שאינו שלו לפיכך אין עין הרע שולטת בו.

נראה, איפוא, שקיבל שכר בשתי בחינות: יש שהוא מכוסה מהבריות, ואין עינם שולטת בו, ויש שהוא נגלה אולם אין מקנאים בו.

אכן, למדנו זאת מ"וידגו לרוב" - מהדגים שהם מכוסים - ומ"עולי עין" - שהוא נעלה מעין. שאינה שולטת ומזיקה בו, שתי מקורות כנגד שתי הבחינות האמורות (צרופה אמרתך, ויחי).

דף פד/א וממילא רווחא שמעתא

עמל התורה

בגמרתנו מסופר שלאחר פטירתו של ריש לקיש, החברותא של רבי יוחנן, ניסו החכמים לפייס את רבי יוחנן וביקשו מרבי אלעזר שילמד עמו בצוותא כממלא מקום של החברותא המנוח. רבי אלעזר ביקש לשמח את נפשו של רבי יוחנן ועל כל חידוש ודבר הלכה שיצאו מפיו של רבי יוחנן, הביא רבי אלעזר תילי תילים של ראיות ואסמכתאות. דא עקא, שדבר זה דווקא ציער את רבי יוחנן אשר התאונן על כך, שהחברותא הקודם, ריש לקיש, נהג להקשות **עשרים וארבע קושיות** על כל הלכה שאמר, ומתוך להט הפלפול והניצוח, התבררה לפניו הסוגיה באופן הטוב ביותר.

אכן, בדרך כלל בש"ס מובא ריש לקיש כבר פלוגתא קבוע של רבי יוחנן. אולם, ישנן סוגיות שבהן דעתם משתווה והגמרא מדגישה זאת ואמרת "רבי יוחנן וריש לקיש **דאמרי תרויהו**" (כגון בבבלי נדה מו/ב, ירושלמי גיטין דף מד).

על פי המסופר בסוגייתנו אומר העולם, כי הדגשה זו אינה באה לציין כי הלכה זו ששניהם הסכימו

עליה מבוררת יותר מן ההלכות שבהן הם נחלקו, שהרי רבי יוחנן עצמו אמר כי באותן הלכות שבהן ריש לקיש נחלק עליו, היה הבירור והניפוי רב ועצום, ומעלה זו אינה קיימת כאשר שניהם הסכימו לדבר אחד...

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר
בכל יום משנה אחת
הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: *3029

או שלח מייל לדוא"ל: veten@meorot.co.il

לעילוי נשמת

הרב יחזקאל הרטמן ז"ל

ב"ר שלום ז"ל

נלב"ע י"ח בכסלו תשל"ז

תנצב"ה

לעילוי נשמת

מרת מאלה קייזמן MALA KAZMAN ע"ה

ב"ר חיים זאב ז"ל נלב"ע י"ז בכסלו

תנצב"ה

הנוצחה ע"י משפחת ריישר הי"ן

The Reischer family - ארה"ב

לעילוי נשמת

מרת גיטל בריל ע"ה בת ר' אברהם נחום הלוי ז"ל

נקטפה כ"ג בכסלו תשמ"ט תנצב"ה

הנוצחה ע"י המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם